

การตรวจเอกสาร

1. ความเป็นกรดของดินในภาคใต้

ในแง่การผลิตพืช ความเป็นกรดของดินจะเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิต ในหลาย ๆ พื้นที่เพาะปลูกของโลก (Foy, 1984) สำหรับ 14 จังหวัดในภาคใต้มีพื้นที่ประมาณ 43.9 ล้านไร่ เป็นเนื้อที่ถือครองประมาณ 14 ล้านไร่ ส่วนใหญ่เพื่อการเพาะปลูก (ยุกติ, 2526) เป็นภูมิภาคที่มีทะเลข้างทึ่งสองด้าน จึงมีฝนตกชุกกว่าภาคอื่น ๆ โดยดูจากสถิติภูมิอากาศปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยทั้งภาคปีละ 2,400 มิลลิเมตร (รุ่งเรือง, 2526) จังหวัดสงขลา มีฝนตกเฉลี่ยตลอดปี 2,093.8 มิลลิเมตร มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 158.7 วัน (กองวางแผนการใช้ที่ดิน, 2530) ในขณะที่จังหวัดพัทลุงมีฝนตกทั้งปีเฉลี่ย 2,496.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 178 วัน (กองสำรวจและจำแนกดิน, 2530 ข) และจังหวัดตรังมีฝนตกโดยเฉลี่ย 2,379.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 173.7 วัน (กองสำรวจและจำแนกดิน, 2530 ก) โดยจะตกลงนักถึงหนักมากตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงมกราคม ด้วยเหตุนี้ขบวนการต่าง ๆ เช่น การสลายตัวของวัตถุต้นกำเนิดดิน การพังทะลายและการฉาบล้างตลอดจนกิจกรรมของจุลินทรีย์ดิน จึงย่อมจะสูงกว่าภาคอื่น ๆ (สุรพล, 2526) จากการสรุปข้อมูลผลการวิเคราะห์ดินชุดต่าง ๆ ในรายงานการสำรวจดินจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล พบว่าจากจำนวนตัวอย่างดินรวมทั้งสิ้น 156 ตัวอย่าง มีเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้นที่ดินมีปฏิกิริยาเป็นกรดอ่อน นอกจากนี้เป็นกรดปานกลางไปจนกระแทกถึงกรดรุนแรงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีดินกรดจัด (acid sulphate soils) ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดยกเว้นยะลา ประมาณ 2.4 ล้านไร่คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของภูมิภาค (กรมพัฒนาที่ดิน, ม.ป.ป.) และดินอินทรีย์กรด (ดินพรุหรือดินสนุ่น) พบกระจายอยู่ทั่วไป ที่ปรากฏเป็นพื้นใหญ่อยู่ที่จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ถึง 261,860 ไร่ (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง, 2538)

การที่ดินเป็นกรดที่สำคัญอันดับแรกเนื่องมาจากการที่มีนิodic ของหินและแร่ที่เป็นต้นกำเนิดดิน ในระหว่างการผุพังスタイルตัวพวก basic rocks ก็จะปลดปล่อย basic cations (Ca^{++} , Mg^{++} , K^+ , Na^{++}) ออกมานั่งต่อมากจะถูกชะล้างไป หลังจากที่มันถูก acid cations (H^+ and Al^{+3}) ที่เกิดขึ้นໄหล่ที่ออกมานี้สารละลายดิน สำหรับ acid rocks ซึ่งส่วนใหญ่มีแร่สีขาวพวกซิลิกาเป็นองค์ประกอบ เมื่อスタイルตัวก็จะให้ basic cations ในปริมาณที่ต่ำ นอกจากการชะล้างโดยน้ำและการที่พืชดูดเอา basic cations ไปใช้ (Kamprath and Foy, 1972) แล้ว ความเป็นกรดของดินยังเกิดขึ้นเนื่องจากการใส่ปุ๋ย ในโตรเรนพวกที่เป็น acid - forming (Pierre et al., 1971 ; Mason, 1980) และเกิดการสะสมกรดในดินจากภาวะทางอากาศ (Ulrich et al., 1980) อีกด้วย

ความเป็นกรดของดินจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของพืช ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Thomas and Hargrove, 1984) โดยที่ความเป็นกรดของดินจะทำให้สภาพต่าง ๆ ในดินทั้งทางเคมีและชีวภาพ ถูกเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสมต่อพืช เช่น เกิดความเป็นพิษเนื่องจากเหล็ก อะลูมิնัม และแมงกานีส ที่ละลายออกมามากทำให้พืชมีรากน้อยและสั้น การขาดธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต มีผลต่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของจุลินทรีย์ดิน และผลกระทบอื่น ๆ ได้แก่ การลดความทนทานต่ออันตรายที่เกิดขึ้นกับพืช อันเนื่องมาจากความแห้งแล้ง ความหนาวเย็น สารกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีดินล่างเป็นกรดมาก ๆ จะทำให้พืชมีระบบบำรุงตื้น การดูดกินธาตุอาหาร และน้ำไม่กว้างไกล (Kauffmann, 1977) และ Wallace (1989) ได้แสดงให้เห็นถึงผลของการเพิ่มปฏิกริยาดินโดยการใส่ปูนที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ และการดูดกินจุลธาตุต่าง ๆ ของข้าวโพดและถั่วเหลืองที่ปลูกในดินร่วน

ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาด้วยการใส่ปูนในอัตราที่พอเหมาะสมโดยคำนวณได้จากวิธีเคราะห์มาตรฐาน เพื่อยกระดับ pH ของดินให้สูงขึ้นตามความต้องการ หรือพอเหมาะสมกับความต้องการของพืชที่ปลูก (คณะอาจารย์ในภาควิชาปฐพีวิทยา, 2519) ค่าปริมาณความต้องการปูนที่ได้รับอาจจะต้องถูกด้วย ‘liming factor’ (Dunn, 1943) ที่พิจารณาจากองค์ประกอบทางเคมี ความละเอียดของปูน และการสูญเสีย

เนื่องจากการชะล้างในระหว่างปี เพื่อให้ได้ปริมาณปูนพอเหมาะสมกับสภาพแปลงปลูก
น้ำ ๆ (Peech , 1965)

2. การศึกษาปริมาณความต้องการปูนของดิน

ปริมาณความต้องการปูนของดินกรดคือ ปริมาณปูนที่จะใส่เพื่อไปสะเทิน
ส่วนที่เป็นกรดในดิน ทั้งที่เป็นกรดจริงและส่วนที่เป็นกรดแยก (dissociated and
undissociated acidity) เพื่อให้ดินมีสภาพความเป็นกรดน้อยลงตามที่ต้องการ ส่วน
มากมักเลือกเอาจุดที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืชเป็นสำคัญ หรืออย่างน้อยก็ให้
เกินระดับ 'critical' แต่ในบางกรณีอาจพิจารณาในแง่การลดปัญหาความเป็นพิษเนื่อง
จากอะลูมิնัม และค่าใช้จ่ายมาประกอบด้วย (Adams , 1984) ซึ่งการลดความเป็น
กรดและรักษาระดับปฏิกิริยาดินให้พอดีเหมาะสมกับความชอบของพืชที่ปลูก นอกจากจะ
ช่วยลดปัญหาความเป็นพิษของธาตุบางธาตุที่ละลายออกมากมาก เช่น เหล็ก, อะลูมิնัม
และแมงกานีส และทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชหลายชนิด มีสูงขึ้น
แล้ว ยังเพิ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของจุลินทรีย์ดินอีกด้วย แต่การใส่ปูนมากเกินไป
จะลดความเป็นประโยชน์ของเหล็กและแมงกานีสลง จนเป็นเหตุให้เกิดการขาดธาตุ
อาหารนี้ในพืช (Foy , 1984) ฉะนั้นวิธีวิเคราะห์ปริมาณความต้องการปูนของดินที่
แม่นยำจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่เนื่องจากปริมาณของ ionized - H มีอยู่น้อยในความเป็น
กรดทั้งหมด และมีสัดส่วนที่ไม่แน่นอนในดินต่าง ๆ จึงมีผลให้ไม่สามารถใช้ค่า pH
เป็นค่าบ่งบอกปริมาณปูนที่จะใส่ (McLean, 1982) ทัศนีย์และจรักษ์ (2523) กล่าวว่า
การวัด pH ของดินอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้เราบอกปริมาณความต้องการปูน
ของดิน ทั้งนี้เพราะปริมาณปูนที่ดินต้องการนั้น ขึ้นอยู่กับ CEC และ % BS. ของ
ดินด้วย อัตราปูนที่ได้อาจจะไม่ถูกต้องเนื่องจากความเป็นกรดของดินส่วนใหญ่จะมี
ความสัมพันธ์กับปริมาณอินทรีย์ต่ำๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับปริมาณ
exchangeable - A1 ในกรดปฏิกิริยาดินต่ำกว่า 5.5 (Curtin et al. , 1984) ดังนั้นปฏิ
กิริยาดินจึงเป็นสิ่งบ่งบอกเพียงว่าจำเป็นจะต้องใส่ปูนหรือไม่แต่ไม่ได้บอกให้ทราบว่า
จะต้องใส่เท่าไร

อย่างไรก็ตามปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้ค่าปริมาณความต้องการปูนของดินแตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ชนิดของวัตถุต้นกำเนิดดิน อัตราการผุพังสลายตัว ชนิดและปริมาณของแร่ดินเหนียว ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ชนิดและปริมาณของ ion ที่ทำให้เกิดกรดที่มีในดิน วิธีวิเคราะห์ปริมาณความต้องการปูน จุดเริ่มต้น และจุดสุดท้ายของ pH ของดินที่ต้องการยกขึ้น และช่วงเวลาที่ทำการวิเคราะห์ เป็นต้น (McLean , 1982 ; Mclean and Brown , 1984)

สำหรับในการณ์วิธีวิเคราะห์เพื่อหาค่าปริมาณความต้องการปูนของดินกรด ก่อนที่จะมีการพัฒนาวิธีวิเคราะห์ฯ ที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ ได้มีการศึกษาถึงความสำคัญและปริมาณความต้องการปูนของดิน โดยใช้วิธีการทดลองใส่ปูนลงในแปลงปลูกโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องใช้เวลานานกว่าจะทราบผล แต่มีประโยชน์ในการนำเอาผลมาหาความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ (McLean and Brown , 1984) การหาปริมาณความต้องการปูนของดินกรดที่ใช้กันอยู่มีหลายวิธี ล้วนแล้วแต่มีหลักเกณฑ์อยู่บนฐานรากฐานอย่างเดียวกันนั่นก็คือ จะต้องทราบปริมาณ potential และ active acidity ทั้งหมดว่ามีเท่าใด แล้วก็คำนวณปริมาณของปูนที่จะใช้ให้มีปริมาณเพียงพอที่จะทำปฏิกิริยาเป็นกลางได้พอดี (คณะอาจารย์ในภาควิชาปฐพีวิทยา , 2519) ถวิล (2512) กล่าวว่ามีวิธีหาปริมาณปูนเพื่อแก้ความเป็นกรดของดินหลายวิธี แต่ไม่มีวิธีใดที่ให้ค่าที่เหมาะสมสมกับดินทั่ว ๆ ไป บางวิธีอาจจะเหมาะสมกับดินหนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้เลยกับดินชนิดอื่น บางวิธีทำได้รวดเร็ว และบางวิธีเสียเวลานานเป็นเดือน ๆ กว่าจะทราบผล

ได้มีการใช้วิธี potentiometric titration กับดินด้วย NaOH , $\text{Ca}(\text{OH})_2$ หรือ $\text{Ba}(\text{OH})_2$ ทั้งที่ใส่และไม่ใส่สารละลายที่เป็นเกลือของมัน แต่เนื่องจากปฏิกิริยาจะเกิดขึ้นอย่างเชื่องช้าเมื่อปฏิกิริยาใกล้เป็นกลาง และเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดผลเนื่องจากปฏิกิริยาอย่างอื่นอีก (side reactions) จึงทำให้เป็นข้อจำกัดของวิธีการ (Thomas and Hargrove , 1984)

Sehofield (1933) เสนอวิธีหาปริมาณความต้องการปูนของดินโดยเติม p -nitrophenol ที่ทำให้ pH เป็น 7 ด้วย Ca(OH)_2 ลงในดิน ตั้งทิ้งไว้ค้างคืน แล้วไตร่ตรองหาปริมาณ (OH^-) ที่ถูกใช้ไปเนื่องจากทำปฏิกิริยากับกรด

Jackson (1958) ได้กล่าวถึงวิธีการหา exchangeable hydrogen เพื่อนำไปสู่การหาปริมาณปูนที่จะใส่ ซึ่งมีวิธีการหลายวิธีนับตั้งแต่การใช้ 1 N Ba(OAc)_2 ที่ปรับ pH เป็น 8.1 ด้วย Ba(OH)_2 หรือใช้ 1 N NH_4OAc เป็นสารสะกัด, การใช้ 0.2 N Ba(OAc)_2 สะกัดแล้ว back titrated ด้วย 0.05 N Ba(OH)_2 , การใช้ 0.5 N $\text{BaCl}_2 +$ triethanolamine ตามวิธีของ Mehlich, การใช้ Ca - salt + p - nitrophenol buffer ตามวิธีของ Sehofield, และการใช้ $\text{Ca(OAc)}_2 + p$ - nitrophenol + MgO ที่ pH = 7 ตามวิธีของ Woodruff (1948) โดยที่วิธีนี้ กำหนดให้ทุก ๆ 0.1 หน่วย pH ที่ลดลงจะเทียบเท่ากับ 1 me ของ exchangeable H ต่อ ดิน 100 กรัม

ถวิล (2512) แนะนำวิธีหาปริมาณความต้องการปูนโดยใช้ serial titration ด้วย สารละลาย Ca(OH)_2 ตามแบบของ Dunn (1943) และวิธี modified Woodruff's buffer solution

สำอาง (2513) ให้ใช้วิธีวัดความต้องการปูนของดินโดยวิธีของ Woodruff และวิธีของ Dunn (1943) ในบทปฏิบัติการ

ทัศน์และจรรยา (2523) แนะนำให้ใช้วิธีของ Woodruff (1948) แต่ไม่ใส่ MgO และวิธีของ Dunn (1943)

สุมาลี (2528) ให้ใช้ BaCl_2 - triethanolamine ตามวิธีของ Peech (1965) ซึ่งได้ดัดแปลงมาจากวิธีของ Mehlich (1948)

กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการประเมินปริมาณความต้องการปูนแบบหยาบ ใช้วิธีวิเคราะห์ในส่วนโดย 0.1 N NaOH

McLean (1982) แนะนำวิธี SMP. single - buffer, Double - buffer SMP, Adams and Evans, Yuan double - buffer, และวิธี การหาปริมาณ exchangeable - Al เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณความต้องการปูน โดยแต่ละวิธีที่กล่าวมานี้ข้อบ่งใช้ตามความเหมาะสมแตกต่างกัน

Tran and van Lierop (1993) แนะนำให้ใช้ SMP. single - buffer method ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในห้องปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

อย่างไรก็ตามสามารถจะแยกวิธีวิเคราะห์ปริมาณความต้องการปูนในห้องปฏิบัติการออกได้เป็น 3 กลุ่มวิธีใหญ่ ๆ ได้แก่ การบ่มสารละลายดิน - ด่าง การไถเตรทดินด้วยสารละลายด่าง และการวัด pH หลังปฏิกริยาระหว่างดินกับสารละลายบัฟเฟอร์ (McLean , 1982) ซึ่งนอกเหนือไปจากวิธีการดังเดิมที่ทดลองใส่ปูนลงในแปลงปลูกโดยตรง

ทัศนีย์และจรักษ์ (2523) ได้กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์หา lime requirement นั้น อาจจะกระทำได้หลายวิธี แต่ยังไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นวิธีที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีที่ถูกต้อง บางวิธีอาจจะเหมาะสมและวัด lime requirement ได้ถูกต้องสำหรับดินบางชนิดและบางท้องที่ แต่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับชนิดของดิน และท้องที่อีกแห่งหนึ่งก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องมีการเลือกเพื่อ และศึกษาวิธีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับชนิดของดินและท้องที่ ที่จะนำวิธีนั้น มาใช้ นอกจากนี้วิธีที่ได้รับการคัดเลือกมาใช้ประจำในห้องปฏิบัติการ จะต้องเป็นวิธีที่ แม่นยำ ง่าย และให้ผลเร็ว (quick test) เพื่อร่องรับตัวอย่างดินจำนวนมาก (Adams , 1984)